

ชื่อโบราณสถาน วัดเวียง

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๓ ตอนที่ ๓๔ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๔๗๙
สถานที่ตั้ง หมู่ที่ ๔ ตำบลตลาด อำเภอไชยา

รายละเอียดโบราณสถาน วัดเวียง เป็นวัดโบราณเก่าแก่มากที่สุดวัดหนึ่ง ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลตลาดไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวัดราษฎร์ สังกัดมหานิกาย มีเนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๓ งาน ๙๐ ตารางวา วัดเวียงตั้งอยู่ในบริเวณที่เคยเป็นชุมชนเมืองไชยาโบราณ ตั้งอยู่บนสันทรายขนาดใหญ่ เรียกว่า “สันทรายไชยา” มีความยาวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ประมาณ ๔ กิโลเมตร กว้างประมาณ ๕๐๐ เมตร แนวสันทรายทางทิศเหนือเป็นที่ตั้งของชุมชนบ้านเวียง ถัดลงไปทางใต้เป็นที่ตั้งของชุมชนบ้านวัดหลง บ้านวัดแก้ว และบ้านวัดนบ ไปจรดเขาน้ำร้อน อันเป็นภูเขาหินปูนขนาดเล็ก บริเวณที่ตั้งวัดเวียงเชื่อกันว่า น่าจะเป็นศูนย์กลางของเมือง หรือเป็นวังที่ประทับของกษัตริย์ศรีวิชัย โดยมีวัดเวียงเป็นวัดประจำเมือง ในวัดเวียงมีโบราณวัตถุที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปปางนาคปรกสำริด ปางมารวิชัย ซึ่งมีจารึกที่ฐาน และพระพุทธรูปศิลาทรายแดงสมัยอยุธยา พระพุทธรูปนาคปรกสำริด สูง ๑๖๐ เซนติเมตร มีอายุอยู่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ลักษณะทั่วไปคล้ายพระพุทธรูปนาคปรกศิลปะเขมร แต่มีลักษณะที่ถ่องถื่นอยู่มาก พระพุทธรูปแสดงปางมารวิชัย ต่างกับพระพุทธรูปนาคปรกศิลปะเขมรที่มักแสดงปางสมาธิ พระวรกายผอมพระพักตร์สี่เหลี่ยม พระขนงโค้งติดต่อกัน พระเนตรเหลือบมองลงต่ำ พระโอษฐ์หน่อมยิ้ม เม็ดพระศกเป็นก้นหอยขนาดใหญ่ อุษณียะทรงกลมเรียบมีใบโพธิ์อยู่ด้านหน้า ประทับบนฐานบัวประดับด้วยลายประจำยามทางด้านหน้าและด้านข้าง อยู่บนชนดนาคนสามชั้น นาคมีเจ็ดเศียร มีฐานพระพุทธรูปมีจารึกอักษรขอม เป็นภาษาเขมร ระบุปี พ.ศ.๑๗๒๖ กล่าวถึงกษัตริย์พระนามว่า กมรเตงอัญมหาราชา มีพระบรมราชโองการให้ มหาเสนาบดีคณาไณ เจ้าเมืองครหิ สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ขึ้นมา พระพุทธรูปศิลาทรายแดง เดิมประดิษฐานอยู่บนวิหาร มีทั้งหมดเจ็ดองค์ด้วยกัน ศิลปะช่างสมัยอยุธยา สกุลช่างไชยา อาคารและสิ่งก่อสร้างที่สำคัญของวัดเวียง

๑. อุโบสถ สร้างใหม่แทนหลังเก่าที่ชำรุดบนสถานที่เดิม เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๖ เมตร รูปแบบเป็นอาคารทรงไทย โครงสร้าง ค.ส.ล. ทั้งหลัง หลังคา ๓ ชั้น มุงด้วยกระเบื้องเคลือบ มีช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์ ผนังก่ออิฐฉาบปูน พื้นหินขัดด้านหน้าและด้านหลัง มีกำแพงแก้วล้อมรอบอุโบสถ เขตพัทธสีมา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร

๒. วิหาร สร้างมาแต่เดิมโดยพระอธิการลือ อดีตเจ้าอาวาส แต่สร้างขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏ เป็นอาคารไม้ยกพื้นสูงขนาดกว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๑๘.๕๐ เมตร หลังคาลาดลง ๓ ชั้น แบบทรงไทยครึ่งปั้นหยาคีรี มนิลา มีช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์ หน้าบันไม้แกะสลักลวดลายไทยปิดทองและประดับกระจก ได้ทำการบูรณะซ่อมแซมบางส่วน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยเปลี่ยนกระเบื้องหลังคาจากกระเบื้องซีเมนต์ เป็นกระเบื้องสีลอนเล็ก ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้บูรณะซ่อมแซมอีกครั้ง โดยก่อผนังติดตั้งบานประตูหน้าต่างยกพื้นให้สูงขึ้นและลาดพื้นซีเมนต์ใหม่ ทั้งหลัง รวมทั้งทำบันไดทางด้านหน้า

๓. กุฏิอดีตเจ้าอาวาส สร้างมาแต่ครั้งไหนไม่ปรากฏหลักฐาน มีขนาดกว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๒๐ เมตร เป็นอาคารไม้เนื้อแข็งทั้งหลัง รูปแบบเป็นทรงไทยปั้นหย่า หลังคาลาดลง ๓ ชั้น ยกพื้นใต้ถุนสูง ลักษณะเสาเหมือนช้าง

ยื่นถ่างขาพื้นปูนด้วยไม้เนื้อแข็ง ยกพื้นเป็นเกย ทั้งสองด้าน มีชานผ่ากลางตลอดทั้งหลัง ปัจจุบัน ปรับปรุงเป็นศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน

๔. ศาลาการเปรียญ เป็นอาคารสร้างใหม่ ชื่อ “ศาลากาญจนานิกเชก” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ด้วยเงินบริจาคของ พลเอกวิมล วงศ์วานิช อดีตผู้บัญชาการกองทัพบก และประชาชนผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจาคเงินสมทบ รูปแบบเป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ เป็นอาคาร ค.ส.ล. ทั้งหลัง กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๕ เมตร หลักฐานทางโบราณคดี วัดเวียงเป็นวัดโบราณรุ่นเดียวกับวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร วัดหลง และ วัดแก้ว ซึ่งมีหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญดังนี้ (ชนะ นาคเวช , ๒๕๔๗ : ๒๖-๒๙)

๑. ฐานรากอาคาร บริเวณที่ตั้งวิหารในปัจจุบันสร้างทับซากอาคารก่ออิฐซึ่งไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัดว่าเดิมเป็นปราสาทเจดีย์หรือวิหาร หน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช ขุดค้นหาฐานรากของอาคารโดยรอบเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นอาคารประเภทใด เนื่องจากวิหารสร้างคลุมทับอาคารเก่าซึ่งมีขนาดเล็กกว่าไว้หมด จึงอาจเป็นฐานเจดีย์หรือฐานปราสาทก็ได้

๒. ฐานรากศาลพระหมอบ อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัด มีต้นลำโรงใหญ่เดิมเคยมีรากฐานอาคารก่ออิฐขนาดย่อม ชาวบ้านเรียก “ศาลพระหมอบ” หรือศาลปะหมอบ เนื่องจากเดิมเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่ง (เข้าใจว่าเป็นพระพุทธรูปศิลาศิลปะทวารวดี ต่อมาได้ย้ายไปไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไชยา) ใครเจ็บไข้ได้ป่วยไปบนบานก็หาย จึงได้ชื่อว่าพระหมอบที่ตรงนี้ชาวบ้านยังเรียกว่า “หลักเมือง” เนื่องจากเดิมเป็นที่ตั้งศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ ซึ่งอาจเข้าใจผิดกันว่าเป็นหลักเมือง

๓. พระพุทธรูปนาคปรก สำริด สูง ๑๖๐ เซนติเมตร อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ลักษณะทั่วไปคล้ายพระพุทธรูปนาคปรกในศิลปะขอม แต่มีลักษณะท้องถื่นอยู่มาก พระพุทธรูปแสดงปางมารวิชัยซึ่งต่างกับพระพุทธรูปนาคปรกศิลปะขอมที่มักแสดงปางสมาธิ พระวรกายผอม พระพักตร์สี่เหลี่ยม พระขนงโค้งติดต่อกัน พระเนตรเหลือบมองลงต่ำ พระโอษฐ์หนามยิ้ม เม็ดพระศกเป็นกันหอยขนาดใหญ่ อุษณิษะทรงกลมเรียบมีใบโพธิ์อยู่ด้านหน้า ประทับบนฐานบัวประดับด้วยลายประจายามทางด้านหน้าและด้านข้าง อยู่บนขนาดนาถ ๓ ชั้น นาคมีเจ็ดเศียร ที่ฐานพระพุทธรูปมีจารึกอักษรขอมภาษาเขมร กล่าวถึงกษัตริย์ทรงพระนามว่า กมรเตงอัญมหาราชศรีมาตไตรโลกยราชา เมลิกฤษณวรรรมทวะ มีพระบรมราชโองการให้มหาเสนาบดี ตลาโน เจ้าเมืองครหิ สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ขึ้นมา

๔. พระพุทธรูปศิลาทรายแดง ศิลปะสมัยอยุธยา สกulptช่างไชยา เดิมอยู่บนวิหารมีทั้งหมด ๗ องค์ ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไชยา

๕. ศิลาจารึก ห่างจากวัดเวียงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือราว ๔๐ เมตร บริเวณเดียวกับฐานรากศาลพระหมอบ พบศิลาจารึก ๒ หลัก ได้แก่

๕.๑ ศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ (สฎ.๔) เป็นศิลาแท่งใหญ่ ขณะพบวางนอนอยู่ห่างจากเทวรูปในศาลพระหมอบไปทางทิศเหนือราว ๓ คอก ใกล้เทวรูปมีศิลาจารึกอีกหลักหนึ่งให้ชื่อว่า ศิลาจารึกหลักที่ ๒๔(ก) หรือ สฎ.๓ ปักอยู่ใกล้กำแพง ดูเหมือนว่าจารึกทั้งสองหลักจะเอามาจากที่อื่น นำมาตั้งไว้ (กรมศิลปากร (๑) ๒๕๒๙ : ๑๙๑) ศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ ลักษณะเป็นรูปใบเสมา ทำจากหินชนวน จารึกอักษรขอม ภาษาสันสกฤต จารึกอักษร ๑ ด้าน มี ๑๖ บรรทัด ขนาดกว้าง ๔๗ เซนติเมตร สูง ๑๘๑ เซนติเมตร หนา ๑๔ เซนติเมตร

๕.๒ ศิลจารึกหลักที่ ๒๔(ก) หรือ ส.ญ.๓ สลักบนหินชนวนรูปสี่เหลี่ยม สภาพชำรุด จารึกอักษร ๑ ด้าน มี ๑๕ บรรทัด ขนาดกว้าง ๓๑ เซนติเมตร สูง ๗๐ เซนติเมตร หน้า ๑๒ เซนติเมตร จารึกอักษรขอม ภาษาบาลี กำหนดอายุจากรูปอักษรราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘

